

Anna Antczak-Barzan • Zdzisław Śliwa • Rafał Zaniewski

WOJNA XXI WIEKU

Początki wojny „trzeciej fali”

Anna Antczak-Barzan
Zdzisław Śliwa • Rafał Zaniewski

WOJNA XXI WIEKU

Początki wojny „trzeciej fali”

Warszawa 2016

Recenzenci
płk dr hab. inż. Leszek Elak
płk dr hab. Dariusz Majchrzak

Copyright © 2016 by Anna Antczak-Barzan, Zdzisław Śliwa, Rafał Zaniewski

Redaktor prowadzący
Wojciech Żyłko

Redakcja i korekta
Elżbieta Werner-Marquez

Projekt okładki
Kamil Zaniewski

ISBN 978-83-62855-57-5

Vizja Press & IT
ul. Pawia 55
01-030 Warszawa
www.vizja.net.pl

Skład i łamanie
Zbigniew Korzański

Warszawa 2016

Istnieją dwa powody, które nie pozwalają ludziom spełnić swoich marzeń. Najczęściej po prostu uważają je za nierealne. A czasem na skutek nagłej zmiany losu pojmują, że spełnienie marzeń staje się możliwe w chwili, gdy się tego najmniej spodziewają. Wtedy jednak budzi się w nich strach przed wejściem na ścieżkę, która prowadzi w nieznane, strach przed życiem rzucającym nowe wyzwania, strach przed utratą na zawsze tego, do czego przywykli. [...]

[Oczywiście] klęski się zdarzają. Nikt ich nie uniknie. Dlatego czasem lepiej przegrać bitwę o swoje marzenia niż zostać pokonanym, nie wiedząc, po co się walczyło. [...]

[Ale] zawsze trzeba wiedzieć, kiedy kończy się jakiś etap w naszym życiu. Jeżeli uparcie chcemy w nim tkwić dłużej niż to konieczne, tracimy radość i szansę poznania tego, co przed nami. [...]

[I najważniejsze, aby pamiętać, że] są w życiu chwile, w których trzeba podjąć ryzyko i dać się ponieść szaleństwu. [...]

Paulo Coelho

*Wszystkim, których kochamy
i którzy byli, są i będą
nam bliscy...*

SPIS TREŚCI

Wstęp	13
CZĘŚĆ I. KONCEPTUALIZACJA POJĘCIA WOJNY	17
Rozdział 1. Wojna w ujęciu ponowoczesnym – post-technologiczna wojna hybrydowa (Anna Antczak-Barzan)	19
1.1. Nowy wymiar wojny	19
1.2. Czynniki „wojnogenne”	27
1.3. Żywa materia – wojna hybrydowa na przykładzie Ukrainy i Bliskiego Wschodu .	32
1.4. Istota „nowej” wojny – próba podsumowania	35
Rozdział 2. Organizacja przestrzeni bezpieczeństwa w kontekście wojny (Anna Antczak-Barzan)	39
2.1. Źródła zagrożeń i konfliktów o potencjale „wojnogennym” w międzynarodowej przestrzeni bezpieczeństwa	39
2.2. Prywatyzacja użycia siły – nowy trend wojenny?	45
CZĘŚĆ II. WYMIARY WOJNY PONOWOCZESNEJ	55
Rozdział 3. Wojna a kultura polityczno-strategiczna (Anna Antczak-Barzan)	57
3.1. Determinanty kultury politycznej i strategicznej	57
3.2. Wpływ determinantów kultury polityczno-strategicznej na decyzje użycia siły .	61
3.3. Cele użycia siły	64
3.4. Typy siły a kultura strategiczna	66
Rozdział 4. Świat iluzji mediów społecznościowych – wojna informacyjna XXI wieku (Anna Antczak-Barzan)	73
4.1. Wojskowe <i>public affairs</i> a inne wymiary obszaru informacyjnego	73
4.2. Propaganda w wojnie informacyjnej	80
4.3. Rola mediów społecznościowych w wojnach ponowoczesnych	85

Rozdział 5. Ewolucyjny charakter cyberprzestrzeni jako wymiar konfliktów asymetrycznych i konwencjonalnych (Zdzisław Śliwa)	91
5.1. Cyberprzestrzeń – nowy wymiar zagrożeń	93
5.2. Sfera cybernetyczna jako element militarnych operacji konwencjonalnych i asymetrycznych	97
5.3. Cyberprzestrzeń sferą ataków na nowoczesne społeczeństwa	103
Rozdział 6. Bezzałogowe systemy pola walki (Zdzisław Śliwa)	111
6.1. Rola systemów bezzałogowych i autonomicznych	113
6.2. Bezzałogowe aparaty powietrzne	117
6.3. Bezzałogowe pojazdy lądowe	126
6.4. Bezzałogowe nawodne i podwodne pojazdy	131
Rozdział 7. Militaryzacja przestrzeni kosmicznej (Zdzisław Śliwa)	139
7.1. Wykorzystanie militarne przestrzeni kosmicznej	140
7.2. Rola przestrzeni kosmicznej dla wybranych państw	148
7.3. „Gwiazdne wojny” wymiarem przyszłych konfliktów	157
CZĘŚĆ III. DZIAŁANIE PAŃSTWA W CZASIE WOJNY	163
Rozdział 8. Funkcje państwa w czasie wojny (Rafał Zaniewski)	165
8.1. Przygotowania obronne państwa	166
8.2. Funkcjonowanie państwa w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i w czasie wojny	181
8.3. Powinności obywateli wobec państwa w czasie wojny	189
8.4. Polskie prawo obronne wobec współczesnych zagrożeń	197
Zakończenie	201
Bibliografia	205
Aneks	219
Summary – streszczenie w języku angielskim	221
Wykaz skrótów	225
Wykaz rysunków, tabel i wykresów	231
Noty o autorach	233

THE WAR OF THE 21ST CENTURY
The Beginnings of the War of the "Third Wave"
by
Anna Antczak-Barzan
Zdzisław Śliwa • Rafał Zaniewski

CONTENTS

Introduction	13
PART I. CONCEPTUALIZATION OF THE NOTION OF WAR	17
Chapter 1. The war in post-modern terms – post-technological hybrid war (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	19
1.1. New dimensions of war	19
1.2. War causing factors	27
1.3. Hybrid warfare in reality - the example of Ukraine and the Middle East	32
1.4. The essence of the "new" war – a summary	35
Chapter 2. Organization of security environment in the context of war (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	39
2.1. Sources of threats and conflicts of war-making potential in the international security environment	39
2.2. Privatization of the use of force – a new war trend?	45
PART II. DIMENSIONS OF THE POSTMODERN WAR	55
Chapter 3. War and politico-strategic culture (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	57
3.1. Determinants for political and strategic culture	57
3.2. The impact of politico-strategic culture determinants on decisions to use force ..	61
3.3. The objectives of the use of force	64
3.4. Types of force and strategic culture	66

Chapter 4. The world of the social media illusions – information warfare of the twenty-first century (<i>Anna Antczak-Barzan</i>)	73
4.1. Military public affairs and other dimensions of the information sector	73
4.2. Propaganda in the information warfare	80
4.3. The role of social media in postmodern wars	85
Chapter 5. The evolutionary character of cyberspace as one of asymmetric and conventional conflicts’ dimension (<i>Zdzisław Śliwa</i>)	91
5.1. Cyberspace – a new dimension of threats	93
5.2. Cybernetic sphere as a part of asymmetric and conventional military operations ..	97
5.3. Cyberspace as a sphere of attacks on modern society	103
Chapter 6. Unmanned systems (<i>Zdzisław Śliwa</i>)	111
6.1. The role of unmanned and autonomous systems	113
6.2. Unmanned aerial vehicles	117
6.3. Unmanned ground vehicles	126
6.4. Unmanned surface and underwater vehicles	131
Chapter 7. Militarization of space (<i>Zdzisław Śliwa</i>)	139
7.1. The use of space for military purposes	140
7.2. The role of space for selected countries	148
7.3. ”Star wars” as a dimension of future conflicts	157
PART III. OPERATION OF THE STATE DURING WAR	163
Chapter 8. Functions of the state in the time of war (<i>Rafał Zaniewski</i>)	165
8.1. Defense preparations of the state	166
8.2. Functioning of the state under the conditions of an external threat to security and during war	181
8.3. Duties of citizens towards the state in the time of war	189
8.4. Polish defense law against modern threats	197
Conclusions	201
Bibliography	205
Appendix	219
Summary in English	221
List of abbreviations	225
List of figures, tables and charts	231
Notes about the authors	233

WSTĘP

Wydaje się, że czas, kiedy w Polsce wojna była koncepcją abstrakcyjną dla większości społeczeństwa, szczególnie jego młodszych pokoleń, odchodzi powoli w niepamięć. Sytuacja, jaka za sprawą konfliktu (a w konsekwencji działań zbrojnych o charakterze wojennym) ukraińsko-rosyjskiego ma miejsce tuż za naszą wschodnią granicą, zmusiła Polskę, a także inne kraje do porzucenia idei „wielkiego pokoju” w Europie. Społeczeństwa zachodnie zdały sobie sprawę, że wojna jest czymś realnym, co może dotknąć je w mniejszym bądź większym stopniu. Zatem celem niniejszej monografii jest konceptualizacja pojęcia wojny (w ujęciu klasycznym i nowoczesnym), a także zilustrowanie organizacji przestrzeni bezpieczeństwa w kontekście wojny oraz przedstawienie stanu przygotowania państwa polskiego do działania w czasie wojny. Autorzy mają nadzieję, że wyniki badań umożliwią sformułowanie nowoczesnej definicji wojny, która będzie uwzględniała wieloaspektowość obszaru bezpieczeństwa w XXI wieku, a także pozwolą na analizę hipotetycznego sposobu funkcjonowania państwa, jego struktur, społeczeństwa oraz gospodarki podczas wojny. Analiza ma także dostarczyć wiedzy na temat mocnych i słabych stron przygotowania państwa do funkcjonowania w stanie wojny.

Monografia została podzielona na trzy części. Pierwsza dotyczy konceptualizacji pojęcia wojny. Będzie ono analizowane przez pryzmat geopolityki, kultury strategicznej, aspektów militarnych, ekonomicznych, informacyjnych i technologicznych. Rozdział pierwszy koncentruje się na ukazaniu nowych wymiarów wojny wraz z czynnikami ją powodującymi skontrastowane z wojnami „starymi” (aktorzy, motywy, cele, sposoby prowadzenia, środki i narzędzia). Ukazany zostanie także kontekst społeczny wojny nowoczesnej, jak również przeanalizowane źródła finansowania wojen w XXI w. Wzbogacony jest on o przykłady z najnowszych konfliktów zbrojnych na Ukrainie i Bliskim Wschodzie w odniesieniu do elementów wojny hybrydowej, jakie są tam obecnie wykorzystywane. Podsumowanie rozdziału dostarcza analizy zmian w rozumieniu, postrzeganiu i prowadzeniu wojny razem z zaprezentowaniem zmian w filozofii wojny.

Kolejny rozdział to próba identyfikacji elementów decydujących o organizacji przestrzeni bezpieczeństwa w kontekście wojny. Scharakteryzowane zosta-

na źródła zagrożeń z uwzględnieniem różnych okresów historycznych oraz typy konfliktów mogących prowadzić do wojny. Analizie poddane zostaną militarne i pozamilitarne wyzwania w środowisku bezpieczeństwa XXI wieku, a także fazy eskalacji zjawisk konfliktowych w kierunku wojny. Wiele miejsca będzie poświęcone prywatyzacji siły jako nowemu trendowi w sposobach prowadzenia wojny. Znaczna część wywodu skoncentruje się na udziale sektora prywatnego w wykonywaniu zadań (pojmowanych jako usługi) na rzecz bezpieczeństwa. Charakterystyce poddane zostaną prywatne przedsiębiorstwa wojskowe oraz zidentyfikowane zostaną problemy, jakie mogą one powodować.

Najrozleglejsza część monografii została poświęcona wybranym wymiarom wojny ponowoczesnej. Tę część otwiera rozdział dotyczący relacji pomiędzy wojną i sposobami jej prowadzenia oraz używanymi narzędziami a kulturą polityczno-strategiczną państw. Analiza rozpoczyna się od prezentacji determinantów kultury politycznej i strategicznej państw (w tym typologii jej źródeł) ze szczególnym uwzględnieniem stosunku tych podmiotów do użycia siły oraz celów (powodów) jej użycia (obrona, odstraszenie, wymuszanie, prestiż). Druga część rozdziału poświęcona jest celom użycia siły oraz relacji i zależności pomiędzy typami siły a kulturą strategiczną podmiotów na arenie międzynarodowej.

Następny rozdział dotyczy wojny informacyjnej w XXI wieku, jako niezwykle istotnego wymiaru konfliktu zbrojnego, bez którego obecnie żadna wojna się nie toczy i bez którego także raczej nie da się jej wygrać. Na wstępie zdefiniowany jest wojskowy obszar *public relations* (w nomenklaturze NATO określane mianem *public affairs*), a także inne wymiary „wojennego obszaru informacyjnego” takie jak operacje informacyjne (INFOOPS) czy operacje psychologiczne (PSYOPS). Niezwykle istotnym elementem wojny informacyjnej jest propaganda, której poświęcony jest osobny podrozdział wraz z najbardziej reprezentatywnymi przykładami jej zastosowania podczas konfliktu zbrojnego (propaganda rosyjska i palestyńska). Ostatnią poruszaną w tym rozdziale kwestią jest rola mediów społecznościowych i ich zadania podczas prowadzenia wojny informacyjnej w świecie ponowoczesnym.

W kolejnych rozdziałach monografii dokonano analizy rozwoju wybranych nowoczesnych koncepcji prowadzenia walki zbrojnej we wszystkich wymiarach. Wskazano w niej na militarne wykorzystanie cyberprzestrzeni, rozwój autonomicznych systemów w każdym wymiarze współczesnego pola walki oraz militaryzację przestrzeni kosmicznej. Wszystkie one mają charakter progresywny, a każde z nich osobno i wszystkie razem zmieniają trwale oblicze obecnych i przyszłych operacji wojskowych. Problematyka zagrożeń w cyberprzestrzeni stanowi treść kolejnego rozdziału. Jest to bardzo istotne wyzwanie wieku informacji, gdzie progresywnie ewoluujące technologie stanowią jeden z wymiarów współczesnego

bezpieczeństwa. Gwałtowny rozwój tych technologii trwale zmienił sposób funkcjonowania współczesnych społeczeństw w wymiarze globalnym; jest to wciąż trend przyszłościowy. Dotyczy to również obronności mogącej spowodować paraliż lub znaczne ograniczenie zdolności systemów bezpieczeństwa państw i organizacji. W rozdziale zwrócono m.in. uwagę na postrzeganie tego wymiaru przez organizacje europejskie w wymiarze militarnym i polityczno-ekonomicznym. Ponadto, wskazano doświadczenia Stanów Zjednoczonych, dążących konsekwentnie do sprostania obecnym wyzwaniom w cyberprzestrzeni wobec ewoluujących i innowacyjnych obszarów zagrożeń. Tym bardziej, że rewolucja informacyjna wciąż trwa zmieniając świat i sposób myślenia o wymiarze cybernetycznym.

Rozwój technologiczny stworzył nowe możliwości w zakresie militarnego i cywilnego zastosowania systemów autonomicznych, które są przedmiotem rozdziału szóstego. Ich zastosowania wojskowe we wsparciu operacji konwencjonalnych i asymetrycznych, otworzyły nowe możliwości, zwłaszcza dla państw wysoko rozwiniętych, których przewaga technologiczna i nakłady na badania i rozwój pozwalają na osiągnięcie przewagi na polu walki. Praktyczne zastosowanie systemów autonomicznych (powietrznych, lądowych, morskich i w przestrzeni kosmicznej) stanowiło o przewadze, zwłaszcza w sferze informacji, ale też w bezpośrednim prowadzeniu operacji wojskowych. Wojny konwencjonalne i globalna wojna z terroryzmem, pod przywództwem Stanów Zjednoczonych, zachęciły wszystkie państwa do inwestycji w bezzałogowe systemy pola walki. Rozdział omawia ich rolę, zadania oraz zastosowania w powietrzu, na lądzie i na morzu, oraz wskazuje ograniczenia technologiczne, prawne i moralne. Bezsprzecznie jednak bezzałogowe systemy pola walki to broń przyszłości jako element każdego rodzaju operacji wojskowych o dużym potencjale.

Problematyka militaryzacji przestrzeni kosmicznej, zainicjowana zaledwie sześć dekad temu, omówiona została w następnym rozdziale. Bez wątplenia obecne i przyszłe wykorzystanie systemów orbitalnych wpływa na koncepcje prowadzenia operacji wojskowych, co ma jednak zarówno zwolenników jak i przeciwników. Co ważne, duża rola kosmosu odnosi się również do funkcjonowania współczesnych społeczeństw. W kontekście militarnym trudno jednak wyobrazić sobie prowadzenie skutecznych operacji przez siły zbrojne bez ciągłego wsparcia z kosmosu, co stwarza przewagę dla państw dominujących w tym środowisku. Siły i dowództwa kosmiczne, o zróżnicowanych możliwościach, to rzeczywistość w państwach rozwiniętych i rozwijających się, stanowiąc w pełni zintegrowany element operacji połączonych. Jednocześnie możliwości wykorzystania przestrzeni kosmicznej to kwestia otwarta, ograniczona jedynie ludzką innowacyjnością i postępem technologicznym. W rozdziale omówiono militarne możliwości wykorzystania kosmosu, zwrócono uwagę na rolę tego wymiaru dla

wybranych państw oraz możliwe skutki i zagrożenia z tego wynikające. W efekcie tego wyścigu zbrojeń będzie to prowadzić w przyszłości do scenariuszy konfliktów obejmujących również „gwiazdne wojny”.

Celem ostatniej części niniejszej monografii jest zaprezentowanie charakterystyki funkcjonowania państwa polskiego w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny ze szczególnym uwzględnieniem:

- sposobów przygotowania państwa do funkcjonowania w czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny;
- charakterystyki działania państwa w czasie wojny;
- świadomości społecznej dotyczącej działania państwa (administracji publicznej) w warunkach zagrożenia.

Bardzo ważną kwestią jest odpowiedź na pytanie czy obecne uwarunkowania ustawowe w polskim prawie pozwalają na skuteczne reagowanie państwa, w sytuacji kiedy zacierają się klasyczne granice między zagrożeniami różnego rodzaju (np. wojna hybrydowa, podprogowa i zatarcie się granicy między np. stanem wyjątkowym a stanem wojennym).

Niniejsza monografia powstała z wykorzystaniem metod i narzędzi badawczych typowych dla nauk o bezpieczeństwie i ma charakter teoretyczno-empiryczny. Badania mające na celu konceptualizację pojęcia wojny oraz identyfikację jej nowych obszarów były prowadzone w oparciu o metody teoretyczne (analiza dokumentów źródłowych, literatury przedmiotu oraz prasy), a także empirycznych – obserwacji. Metodą wspierającą była analiza danych. Syntezie poddane zostały wnioski z badań empirycznych i teoretycznych, a następnie porównane z przyjętymi założeniami. W procesie dotyczącym określenia stanu przygotowań państwa (RP) do wojny, podstawą prowadzonych badań była analiza dokumentów oraz danych, obserwacja, a także, choć w mniejszym stopniu, analiza literatury przedmiotu. Oddajemy zatem w ręce Czytelników monografię przedstawiającą wyniki badań, które mogą być użyteczne dla innych instytutów naukowo-badawczych zajmujących się problematyką bezpieczeństwa i strategii, a nawet dla instytucji państwowych jako wskazówki do wprowadzenia zmian w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa.

Mamy nadzieję, że niniejszy projekt będzie miał duże znaczenie zarówno poznawcze jak i praktyczne oraz wniesie istotny wkład w badania w zakresie polityki bezpieczeństwa oraz polemologii. Natomiast analiza stanu przygotowania państwa (RP) do wojny może stanowić istotną wskazówkę dla decydentów politycznych.

*Anna Antczak-Barzan
Zdzisław Śliwa
Rafał Zaniewski*

SUMMARY

- STRESZCZENIE W JĘZYKU ANGIELSKIM

It seems that the time when the war was an abstract concept for most of the population in Poland (especially the younger generations) slowly passes by. Due to the Ukrainian-Russian conflict, which takes place just beyond our eastern border created the situation which has forced Poland and other countries to abandon the idea of "great peace" in Europe. Western societies have realized that war is something real, which may affect them to a greater or lesser extent. Therefore, the aim of this monograph is to define the concept of war as well as to illustrate the organization of security environment in the context of the war and to illustrate the state of preparation of the Polish state to act in the time of war. The authors hope that the findings will enable the formulation of modern definitions of war that will take into account the variety of aspects within the security area in the XXIst century. The analysis is also to provide knowledge about the strengths and weaknesses of the country's preparation to functioning in the state of war.

The monograph is divided into three parts. The first relates to conceptualization of the notion of war. The concept is analyzed through the prism of geopolitics, strategic culture as well as military, economic, information and technology aspects. The first chapter focuses on showing new dimensions of war, along with the causing factors contrasted with "old" wars (their actors, motives, goals, methods, resources and tools). It also presents the social context of modern war, and analyzes the sources of war financing in the twenty-first century. It is enriched with examples from recent conflicts in Ukraine and the Middle East with respect to the elements of the hybrid war. The final part of the chapter provides an analysis of changes in meaning, perception and conduct of war together with the presentation of changes in the philosophy of war.

The next chapter is an attempt to identify the elements which determine the organization of security environment in the context of war. It characterizes the sources of threats, taking into account different historical periods and the types of conflicts that may lead to war. It also analyzes military and non-military challeng-

es in the twenty-first century security environment, as well as the conflict escalation phases leading to war. Much space is devoted to the privatization of force as a new trend in conducting wars. A large part of the argument will focus on the participation of the private sector in carrying out security tasks as well as the characteristics of private military companies and problems they may cause.

The most extensive part of the monograph is devoted to selected dimensions of the postmodern war. This section opens with a chapter on the relationship between war and its methods, and political-strategic culture of countries. The analysis begins with the presentation of the determinants of political and strategic culture (including the typology of its sources) with particular emphasis on the attitude of these entities to the use of force and the reasons of its use (defense, deterrence, enforcement, prestige). The second part of the chapter is devoted to the objectives of the use of force with the relationships and dependencies between the types of force and strategic culture of the actors in the international arena.

The next chapter concerns information warfare in the XXIst century as an extremely important dimension of the armed conflict, without which it is impossible to win the war. At the beginning, the military area of public relations (public affairs in the NATO nomenclature) is defined, as well as other dimensions of information warfare such as information operations (INFOOPS) and psychological operations (PSYOPS). A very important element of an information warfare is propaganda, which is discussed in a separate section along with the most representative examples of its use during the armed conflict (Russian and Palestinian propaganda). The last issue discussed is the role of social media and their tasks during information war in a postmodern world.

In subsequent chapters, the monograph analyzes the development of selected modern concepts of conducting an armed struggle in all dimensions. It points out military use of cyberspace, the development of autonomous systems in every aspect of modern warfare and the militarization of space. All of them are progressive and each of them separately and together permanently change "the face" of current and future military operations. The issue of threats in cyberspace is a very important challenge of the information age, where progressively evolving technologies are one of the dimensions of contemporary security. The rapid development of these technologies permanently changed the way of functioning of modern societies and it is still a future trend. This also applies to defense, as it can result in paralysis or significant reduction of security systems of countries' and organizations' capabilities. The chapter focuses on the perception of this phenomenon by European organizations in the military, political and economic dimension. Moreover, it points out the experience of the United States, consistently striving to meet the current challenges in cyberspace against evolving and innovative threat areas.

Technological developments have created new opportunities for military and civilian use of autonomous systems, which are the subject of the next chapter. Their application for the military in support of the conventional and asymmetric operations, have opened up new possibilities, especially for highly developed countries, where technological advantages and spending on research and development allow to achieve superiority on the battlefield. Practical application of autonomous systems (air, land, sea and space) decided about the superiority, especially in the sphere of information, but also directly in the military operations. Conventional war and the global war on terrorism under the leadership of the United States encouraged all states to invest in unmanned systems. The chapter also discusses their role, tasks and applications in the air, on land and sea, and identifies technological, legal and moral limitations. Unquestionably, however, unmanned systems are the weapon of the future as a part of all kinds of military operations with great potential.

The issue of weaponization of space, launched just six decades ago, is discussed in the next chapter. Without a doubt, present and future use of orbital systems affects the concepts of military operations, which, however, has both supporters and opponents. Importantly, the large role of space also refers to the functioning of modern societies. In the military context, it is difficult to imagine conducting effective operations by the armed forces without ongoing support from space, which creates an advantage for a country dominant in this environment. Space forces and commands with diverse capabilities construct the reality in developed and developing countries, acting in as a fully integrated part of combined operations. At the same time, the possibility of use of space is an open matter, limited only by human innovations and technological progress. The chapter discusses the military possibilities of using space and the role of this dimension for selected countries as well as possible consequences and risks. This arms race may lead to future conflict scenarios involving the "star wars".

The aim of the last part of this monograph is to present the characteristics of Poland's functioning under the conditions of an external threat to the security and during war with particular emphasis on:

- the ways of the country's preparation for the operation during an external threat to security and during war;
- the performance of the state in time of war;
- social awareness of the state's activities (public administration) under emergency conditions.

A very important issue is the answer to the question whether the current statutory provisions in Polish law allow to respond effectively in a situation where the traditional boundaries between risks of different types (e.g. hybrid warfare or no clear boundaries between the state of emergency and martial law) are blurred.

This monograph was carried out using research methods and tools specific for the security studies and is of theoretical and empirical character. The research aimed at conceptualizing the notion of war and identifying its new areas was carried out on the basis of theoretical methods (analysis of documents, literature and media releases) as well as empirical ones (observation). The supporting method was data analysis. Conclusions from empirical and theoretical research were synthesized, and then compared with the assumptions. In the process concerning the determination of the state's preparedness for war, the basis for the research was documents and data analysis, observation, and to a lesser extent, the analysis of literature. We, therefore, present to the readers a monograph illustrating the results of the research which may be useful to the think-tanks or scientific institutes dealing with security and strategic issues, and even for state institutions as a guide to implement changes into the country's foreign and security policy.

We hope that this project will have great significance both cognitive and practical and make an important contribution to the research in the field of security as well as peace and conflict studies. The analysis of the state's preparedness for war can provide an important clue for policy makers.

*Anna Antczak-Barzan
Zdzisław Śliwa
Rafał Zaniewski*

NOTY O AUTORACH

Prof. nadzw. dr hab. Anna Antczak-Barzan – doktor habilitowany nauk społecznych w zakresie nauk o polityce (Polska Akademia Nauk). Absolwentka filologii angielskiej oraz stosunków międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Pracowała w resorcie obrony narodowej, ambasadzie amerykańskiej oraz Akademii Obrony Narodowej. Obecnie jest profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Katedry Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Nauk Społecznych Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie. Jest też autorką kilku monografii oraz wielu artykułów

z zakresu polityki bezpieczeństwa Unii Europejskiej, a także *public relations*, wydawanych w ogólnopolskich i międzynarodowych pismach naukowych. W 2013 r. została odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej, zaś w 2015 r. brązowym Medalem za Długoletnią Służbę, nadawanym przez Prezydenta RP. Pasjonatka tańca, tenisa i narciarstwa alpejskiego.

Plk (rez.) dr inż. Zdzisław Śliwa jest profesorem Bałtyckiej Akademii Obrony w Tartu w Estonii. Ukończył m.in. Akademię Obrony Narodowej w Warszawie, Akademię Dowódczo-Sztabową Wojsk Lądowych Armii Stanów Zjednoczonych w Fort Leavenworth oraz Centrum Studiów Strategicznych Uniwersytetu Obrony Narodowej Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej w Pekinie. W trakcie służby wojskowej pełnił obowiązki szefa Oddziału Operacyjnego J-3 w Kwaterze Głównej KFOR w Pristinie oraz szefa Oddziału Planowania Operacyjnego J-5 w Dowództwie Operacyjnym Sił Zbrojnych RP. Posiada również doświadczenie dydaktyczne nabyte w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych i Akademii Obrony Narodowej. Jest autorem publikacji w prasie krajowej i zagranicznej, dotyczących zagadnień bezpieczeństwa.

Mgr Rafał Zaniewski jest absolwentem Akademii Obrony Narodowej (2008 r.), kierunku bezpieczeństwo narodowe na Wydziale Strategiczno-Obronny. Ukończył również studia licencjackie na kierunku politologia (specjalności: bezpieczeństwo państwa oraz sprawy międzynarodowe) w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie (2006 r.). Zdobywca wyróżnień i laureat konkursów wiedzy o Polsce i świecie współczesnym, Unii

Europejskiej i transformacji społeczno-gospodarczej po 1989 r. Zainteresowania naukowe związane są z szeroko rozumianą geopolityką i obronnością państwa. Autor artykułów dotyczących m.in. uwarunkowań bezpieczeństwa państwa i jego funkcjonowania w czasie wojny. W przeszłości funkcjonariusz Służby Celnej, a obecnie pracownik ds. obronnych w jednym z urzędów samorządu terytorialnego. Miłośnik gór i lotnictwa.